

شیعیان قطر

شبه جزیره قطر در کرانه جنوبی خلیج فارس، مانند پلی بر سر راه شرق به غرب و شمال به جنوب قرار دارد. این موقعیت استراتژیک سبب شده است تا از کهن ترین روزگاران تا امروز قطر دارای اهمیت سوق الجیشی باشد. کشف نفت در ۱۹۴۹ قطر را به لحاظ سیاسی، اجتماعی و اقتصادی وارد مرحله جدیدی کرد. به طوری که امروزه قطر با دارا بودن نفت و منابع گاز جهان به عنوان سومین کشور دارای گاز، از ثروت و رفاه بالایی برخوردار می باشد.

شبه جزیره قطر یکی از پایگاه های ایران در دوره ساسانیان بود. این منطقه به زودی به نهضت اسلام پیوست و کسانی از مدینه برای اداره آن اعزام گشتند. این کشور تا سال ۱۶۶۹ که به دست عثمانی ها افتاد، زیر نظر ایران بود. بعد از آن انگلیسی ها از اختلافات اعراب و ترکها استفاده کرده و بر این منطقه حاکم شدند. در ۱۹۷۱ قطر استقلال خود را به دست آورد. امروزه بزرگترین پایگاه نظامی آمریکا در منطقه، در این کشور قرار دارد.

زبان این کشور عربی است، اما انگلیسی و فارسی و اردو نیز در این کشور رواج دارد. دوحه پایتخت آن کشور و مرکز تجاری و مالی آن است. شهر خور مرکز تجاری و کشتیرانی و ام سعیدکه شهر کوچکی است نیز تاحدودی موقعیت اقتصادی پیدا کرده است. دخان مرکز نفتی و زبارة از مهمترین شهرهای آن هستند.

قطر مانند دیگر کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس، مهاجرپذیر است. به همین دلیل، سیل مهاجران از هر نقطه به این کشور سرازیر شده و اکنون اندکی کمتر از یک سوم ساکنان آن را مهاجرین تشکیل می دهند. عربها، لرها، تنگستانی ها، بوشهری ها، لاری ها، بلوچ ها، مکرانی ها و شمار فراوانی پاکستانی، افغانی، مصری و فلسطینی و حتی جمعی از اهالی سریلانکا، تایلند و فیلیپین در قطر زندگی می کنند.

ایرانیان ساکن این کشور ۳۵ هزار نفرند که اغلب به بازرگانی اشتغال دارند و دراین میان تاجران لاری بیشتر از سایرین هستند.

مردم قطر پیرو دین اسلام (۹۸ درصد) و بیشتر آنان سنی هستند. شماری شیعه جعفری در آنجا زندگی می کنند؛ چنان که اقلیت های هندو و مسیحی و غیره نیز در قطر یافت می شود. حکومت قطر پادشاهی و از دیرباز در دست خاندان آل ثانی است. شیخ قاسم آل ثانی از شیوخ مشهور و بنیانگذار قطر نوین است. هم اکنون خلیفه بن حمد آل ثانی امیر این کشور است. در این کشور فعالیت احزاب ممنوع و هیچ حزب فعالی وجود ندارد.

رشد تشیع در قطر عموماً به دهه های اخیر به مهاجرت اتباع بحرینی، ایرانی و لبنانی به این کشور بر می گردد. با قدرت یافتن آل ثانی که خود نیز دارای مذهب سنی و متأثر از وهابیت بودند، این گرایش در قطر گسترش یافت. روابط سنتی بین عربستان و قطر و نفوذ پیشین مذهب حنبلی در این ناحیه به این موضوع کمک کرد. اما از سال ۱۹۹۲ که اختلاف میان آنان آغاز شد، به تدریج گرایش به وهابیت در این کشور رو به افول گذاشت. با این حال تأثیر گرایش وهابی در این کشور به ویژه در اوقاف آن عمیق است. در سالهای اخیر که شبکه الجزیره در قطر ایجاد شده و با توجه به اختلافات مرزی آشکارا بر ضد کشور سعودی قرار دارد، گرایش معتدل تری را در میان سنیان قطر ایجاد کرده است. در این گرایش، اخوانی ها و برخی فلسطینی ها نقش فعال تری دارند. به علاوه قطر در تلاش است تا موقعیت فرهنگی خود را در منطقه به عنوان کشور عرب در حوزه کشورهای جنوبی خلیج فارس حفظ کند. این امر نیاز به نوعی بازبینی در اندیشه های مذهبی و رفع تعصبات دارد که قطر به آن اقدام کرده است. این امر سبب کاهش نفوذ وهابیت و آزادی فکری بیشتری در قطر شده است.

شیعیان قطر در اصل عرب و از بحارنه هستند. تعدادی از عجم ها نیز که ایرانی اند در کنار آنها وجود دارند. در قطر نمی توان منطقه خاصی را برای شیعه معین کرد، اما می توان گفت غالب آنها در الهلال، المطار، الروضه و الدفنه زندگی می کنند.

شیعیان قطر از ۱۷ تا ۲۰ درصد از مسلمانان این کشور را تشکیل می دهند و دارای نماینده ای به نام سلیمان حیدر در مجلس مشورتی این کشور هستند. شیعیان گاه در حد معاون وزیر هم مطرح بوده اند که از جمله می توان به حسین صلات اشاره کرد.

هر چند شیعیان سهم سیاسی اندکی دارند، اما نفوذ قابل توجهی در بازار این کشور دارند. دولت قطر در این زمینه آزادی عمل بیشتری داده است.

شیعیان قطر تابع مرجعیت بوده و در اجرای مراسم مذهبی و ساخت مساجد و حسینیه ها آزاد هستند. همچنین شعبه ای از محاکم به عنوان مذهب جعفری در قطر برای حل و فصل دعاوی شیعیان تدارک دیده شده است.

از مشهورترین مراکز شیعه در قطر مسجد و حسینیه بحارنه و مسجد و مرکز امام صادق (ع) و از بزرگترین حسینیه های آنان حسینیه رسول اعظم (ص) در دوحه است. مسجد و حسینیه

لاری ها، حسینیہ گراشی ها، مسجد و حسینیہ صفار، مسجد جامع، مسجد بکشیشہ، حسینیہ جهرمی ها، حسینیہ پاکستانی ها و حسینیہ بیرمی ها از مراکز مشهور شیعیان در قطر است. گفتنی است که در این میان قدمت مسجد و حسینیہ لاری ها به ۴۵ سال می رسد.

در جمع، شیعیان دارای ۳۲ حسینیہ و چندین مسجد هستند که به مناسبت های مختلف اقدام به برپایی مجالس دینی در آن ها می نمایند. در این میان چندین حسینیہ اختصاصی بانوان هم وجود دارد. همچنین در قطر نماز جمعه شیعیان بر پا می شود. فعالیت های مساجد و حسینیہ های شیعیان به دلیل تأثیرپذیری از فرهنگ ایرانی تا حدودی مشابه ایران است. قطر تلاش می کند تا به مرکزی برای تقریب مذاهب نیز تبدیل شود. در این زمینه گرچه مخالفت ها و افراط گری هایی از سوی برخی از علمای سنی وجود دارد، اما تاکنون چندین کنفرانس در این زمینه برگزار شده است.

کلیه فعالیت های دینی در قطر در خصوص اهل سنت تحت نظارت وزارت اوقاف و زیر نظر دولت بوده و مجالی برای فعالیت انجمن های غیر دولتی نیست. نظارت دولتی بر فعالیت های مذهبی شیعیان از طریق شیخ سلیمان حیدر که نماینده شیعیان می باشد صورت می گیرد. در خصوص سایر مذاهب، به استثنای شیعه که یک مذهب بومی محسوب می شود، رسماً تبلیغ و ترویجی صورت نمی گیرد.